

LLETRA OBERTA PER LA CREACIÓ DE LA QUARTA INTERNACIONAL¹

(a totes les organitzacions i grups revolucionaris de la classe obrera)

Lev Trotski

maig de 1935

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de:
<http://www.marxists.org/espanol/trotsky/ceip/escritos/Libro4/ContextHelp.htm>

L'ascens de Hitler al poder, que no ha trobat la menor resistència per part dels dos “poderosos” partits obrers (un dels quals, a més a més, té la seua base de suport a l'URSS) ha desemmascarat inapel·lablement la putrefacció interna de les internacionals Segona i Tercera. A l'agost de 1933, quatre organitzacions elaboraren un document programàtic en què per primera vegada es formulava la nova tasca històrica: la *creació* de la *Quarta Internacional*. Els esdeveniments posteriors han confirmat incontrovertiblement que no hi ha un altre camí.

L'aniquilació del proletariat d'Àustria ha demostrat que és impossible aconseguir la victòria per mitjà de crides d'últim moment a la insurrecció de les masses, desorientades i dessagnades per l'oportunisme i després d'haver conduït el partit a un atzucac. És precís preparar les condicions per a la victòria de forma sistemàtica; per a això es requereix una política revolucionària en totes les esferes del moviment obrer.

L'aniquilació del proletariat d'Espanya ens brinda exactament la mateixa lliçó. Sota cap circumstància, menys inclús en el transcurs d'una revolució, és lícit girar-li l'esquena als treballadors a causa d'un bloc amb la burgesia. És impossible esperar i exigir que les masses enganyades i desil·lusionades s'apressen a prendre les armes davant de les exhortacions tardanes d'un partit en què han perdut qualsevol confiança. No es pot improvisar la revolució proletària davall les ordres d'una direcció en fallida. Cal preparar la revolució per mitjà de la incessant i implacable lluita de classes, en el curs de la qual la direcció es guanya la confiança incommovible del partit, uneix l'avantguarda amb el conjunt de la classe i converteix el proletariat en direcció de tots els explotats de la ciutat i del camp.

Després de la ignominiosa caiguda de la secció principal del reformisme (la corcada socialdemocràcia alemanya) l'“ala esquerra” de la Segona Internacional

s'enfonsa estrepitosament en Àustria i Espanya. Però aquestes paoroses lliçons no han deixat el menor rastre; els quadres de direcció partidària i sindical del reformisme han degenerat fins a la medul·la dels seus ossos. Els seus interessos personals i posicions patriòtiques els encadenen a la burgesia i són absolutament incapaços d'embarcar-se en la senda de la lluita de classes.

Els partits de la Segona Internacional accepten amb tota tranquil·litat que, davant del primer senyal del capital financer, el seu president *belga*, faça causa comuna amb els intermediaris catòlics i liberals per a socórrer els bancs a costa de les masses treballadores. Vandervelde ha estat seguit, immediatament, per De Man, el jactancios crític de Karl Marx, l'autor d'un "Pla"; tampoc el centrista d'"esquerra" Spaak ha deixat de traïr l'oposició socialista a canvi d'una lliurea ministerial.

Amb menyspreu de les lliçons i advertències, el Partit Socialista de *França* segueix vanament aferrat als faldons de la burgesia "republicana", i diposita majors esperances en l'amistat del Partit Radical que en el poder revolucionari del proletariat. En tots els altres països a *Holanda*, a *Escandinàvia*, a *Suïssa*, la socialdemocràcia, tot i la decadència del capitalisme, continua essent l'agència de la burgesia al si de la classe obrera i demostra la seua absoluta incapacitat per a mobilitzar les masses en la seua pròpia defensa enfront del feixisme.

Si els seus èxits electorals permeten al Partit Laborista arribar novament al poder, això no redundaria en la transformació socialista pacífica de *Gran Bretanya* sinó en la consolidació de la reacció imperialista, o siga, en una època de guerra civil davant de la qual la direcció del Partit Laborista revelarà inevitablement la seua fallida total. Els cretins parlamentaris i sindicalistes encara s'hauran de convèncer que el perill feixista és tan real en Anglaterra com en el continent.

El desenvolupament tempestuós de la crisi dels *Estats Units*, la interminable onada de vagues, el creixement de les organitzacions obreres a través les possibilitats generades per la demagògia del "pla" Roosevelt, s'estavellen contra les forces profundament conservadores i burgeses al si del moviment obrer. Per la seua banda, el partit stalinista es troba lligat de peus i mans per les ressonants declaracions de Litvinov, el qual, a canvi del reconeixement de l'URSS per l'imperialisme ianqui, s'ha desvinculat públicament dels comunistes nord-americans. Aquest partit, corromput per deu anys de maniobres sense principis i experiments liquidadors amb partits (el Partit Camperol-Laborista) que ni per la seua composició, ni pel seu programa, tenen a veure res amb els partits proletaris, aquest partit stalinista, en compliment de les ordres emanades de Moscou, es limita a complir el paper de moviment d'intel·lectuals esquerrans, de servent nord-americà de la diplomàcia stalinista. Però la profunda crisi del capitalisme nord-americà desperta a àmplies capes d'obriers dels seus somnis

semiprovincians, dissipa gradualment les il·lusions burgeses i petitburgeses, arrossega el proletariat vers grans mobilitzacions de classe (vagues a Toledo, Minneapolis, San Francisco), i li brinda al partit marxista revolucionari la possibilitat de guanyar una influència àmplia i profunda sobre el desenvolupament i organització de la classe obrera nord-americana. El paper històric que li toca exercir a la Quarta Internacional i a la seua secció nord-americana (no sols en els confins de l'hemisferi occidental sinó també a escala mundial) té una importància excepcional, atès que l'aixafament de l'imperialisme nord-americà revist importància decisiva per al proletariat mundial.

Mentre, la Tercera Internacional s'entossudeix en malgastar els últims romanents de la influència i autoritat que adquirí durant els cinc primers anys de la seua existència. Malgrat les circumstàncies extremadament favorables imperants en Àustria i Espanya, la Internacional Comunista no sols ha estat incapaç de crear una organització d'influència mínima, sinó que s'ha dedicat sistemàticament a desprestigiar el concepte de partit revolucionari davant dels ulls dels obrers. El plebiscit del Saar demostra que el proletariat alemany ja no disposa ni tan sols una mica de confiança ja no en la socialdemocràcia sinó, tampoc, en el Partit Comunista, partit que ha capitulat tan ignominiosament davant de Hitler. En Gran Bretanya, Bèlgica, Holanda, Escandinàvia, els dos continents americans i en Orient, les seccions de la Internacional Comunista, aixafades pel pes de dotze anys de política errònia, són incapaces de sortir de les ombres.

És cert que, després de la catàstrofe alemanya, la Internacional Comunista ha substituït l'aventurerisme del "tercer període" per la política capituladora del front únic a qualsevol preu. No obstant, l'experiència francesa, on aquest últim viratge ha aconseguit el seu màxim desenvolupament, demostra que la Internacional Comunista, amb totes les seues contradiccions i canvis de rumb, continua complint la seua funció de fre de la revolució proletària.

En rebutjar la creació de milícies obreres davant del perill feixista immediat, substituint la lluita pel poder pel seu programa de reivindicacions immediates i per una política parlamentària, la Internacional Comunista sembla les més funestes il·lusions reformistes i pacifistes, recolza l'ala dreta del Partit Socialista contra l'esquerra, desmoralitza l'avantguarda proletària i obre el camí per a la insurrecció feixista.

Finalment, la incontrolada burocràcia que ha transformat la dictadura del proletariat en l'absolutisme conservador de Stalin, en el curs dels darrers anys, ha aconseguit aixafar completament el partit fundador de la Internacional Comunista, el Partit Comunista de la Unió Soviètica. La camarilla dominant, amb les seues persecucions, acusacions falses, amalgames i repressió sagnant

tracta de tallar d'arrel tota manifestació del pensament marxista. En cap lloc del món es persegueix el leninisme autèntic amb tant d'acarnissament com a l'URSS .

El darrer salt oportunista de la Internacional Comunista està íntimament lligat al gir de la política exterior soviètica vers la Lliga de les Nacions i l'aliança militar amb l'imperialisme francès. La burocràcia governant de l'URSS ha arribat a la conclusió definitiva de què la Internacional Comunista és incapaç de prestar-li la menor ajuda enfront del perill de guerra i que, al mateix temps, constitueix un destorb per a la diplomàcia soviètica. La dependència humiliant, vertaderament servil, de la Internacional Comunista envers l'estrat superior soviètic es revela nítidament en la recent declaració de Stalin en què aprova la política de defensa nacional de l'imperialisme francès.

Per mitjà d'un ministre imperialista, el líder de la Internacional Comunista li ha transmès al Partit Comunista Francès l'ordre de concertar ara una treva patriòtica amb la burgesia francesa. Així, la Tercera Internacional, els congressos de la qual no s'han celebrat durant quasi set anys, ha passat oficialment de la posició internacionalista a la del socialpatriotisme més descarat i servil. Es convoque o no el tantes vegades postergat setè congrés, la Tercera Internacional no ressuscitarà. El comunicat Stalin-Laval és el seu certificat de defunció.

Mentre, les forces destructives del capitalisme prossegueixen la seua obra infernal. La desintegració de l'economia mundial, les desenes de milions d'aturats o la ruïna dels camperols, col·loquen imperiosament la revolució socialista a l'ordre del dia. Els treballadors, amargats i revoltats, cerquen una sortida. La postració, enfonsament i putrefacció de les Internacionals Segona i Tercera deixen el proletariat sense direcció revolucionària i condueixen les masses petitburgeses cap a la desesperació. Els dirigents en fallida intenten atribuir la responsabilitat del triomf del feixisme a la "passivitat" del proletariat; així, la calúnnia complementa la traïció política.

Mentre lluita per desfer-se de la xarxa de contradiccions insalvables, el capitalisme prepara *una nova massacre dels pobles*. Ministres i diplomàtics especulen obertament sobre si la guerra esclatarà d'ací a un any o d'ací a tres anys. Tots els governs competeixen en la fabricació d'instruments de destrucció i amb això acceleren l'explosió, que fàcilment podria resultar infinitament més horrorosa que la guerra de 1914-18.

Els dirigents dels autoanomenats partits obrers i sindicats canten grans lloes a la pau, parlotegen sobre el "desarmament", exhorten els seus governs a fer la pau entre si, indueixen les masses a dipositar les seues esperances en la Lliga de les Nacions, al mateix temps que juren la seua lleialtat a la causa de la "defensa nacional" és a dir, la defensa del règim burgès i les seues guerres inevitables.

Darrere la màscara del “front únic” i fins i tot de la “unitat orgànica”, la diplomàcia soviètica, a esqueses dels obrers conscients, prepara la unió nacional entre les seccions de les dues internacionals i la burgesia dels països que mantenen aliances militars amb l'estat soviètic. Així, l'esclat d'una nova guerra conduirà forçosament a una nova traïció, que eclipsarà la del 4 d'agost de 1914.

La traïció a la revolució internacional per part de la burocràcia soviètica ha significat un fort revés per al proletariat mundial. Les dificultats que se li plantegen a l'avantguarda revolucionària són immenses. No obstant, la seua posició en l'actualitat és incomparablement millor que en vespres de l'última guerra. En aqueixa època, el capitalisme semblava omnipotent, gairebé invencible. La capitulació patriòtica de la Segona Internacional fou tota una sorpresa, inclús per a Lenin. Prengué d'improvís els elements revolucionaris del món sencer. La primera conferència internacional (numèricament molt petita i amb una majoria indecisa) es reuní més d'un any després d'iniciada la guerra. La formació de quadres revolucionaris era un procés lent. Inclús la majoria dels delegats “zimmerwaldistes” negava la possibilitat d'una revolució proletària. Només amb la victòria d'octubre a Rússia, en el quarantè mes de la guerra, es produí un canvi en la situació, que significà un poderós impuls per a la formació de la Tercera Internacional.

Avui la debilitat interna i la corrosió del capitalisme són tan evidents que constitueixen el tema principal de la demagògia feixista. En la crisi colossal dels Estats Units, en l'atur no menys colossal, en l'aventurerisme econòmic de Roosevelt, en l'envergadura de les vagues, en l'agitació dins de totes les organitzacions obreres, s'acumulen per primera vegada les condicions per a un poderós desenvolupament del moviment revolucionari a Amèrica del Nord. L'exemple de la primera revolució proletària victoriosa viu en la memòria de les masses. L'experiència dels grans esdeveniments dels darrers vint anys està marcada a foc en la consciència dels millors militants. En tots els països hi ha organitzacions, o, almenys, grups autènticament revolucionaris. Estan estretament vinculats ideològicament i, en part, també organitzativament. Constitueixen inclús en l'actualitat una força incomparablement més influent, homogènia i temperada que l'“esquerra de Zimmerwald” que en la tardor de 1915 prengué la iniciativa de començar a crear la Tercera Internacional.

Al si dels partits i sindicats reformistes sorgeixen i s'enforteixen grups d'oposició; alguns assumeixen la forma d'organitzacions independents. Dins de les seccions de la Internacional Comunista, en virtut del règim carcerari que impera allí, l'oposició té un caràcter més callat i clandestí, però igualment s'està desenvolupant. Inclusivament, la necessitat de desencadenar constantment noves pogues i repressions dins de l'URSS, demostra que la burocràcia és incapaç de desarrelar l'esperit de la crítica marxista que li resulta tan odiós.

L'esperit i les tendències d'oposició actuals tenen en la seua majoria un caràcter *centrista*, és a dir, a meitat camí entre el socialpatriotisme i la revolució. Quan les organitzacions tradicionals de les masses es troben en procés de descomposició i enfonsament, el centrisme representa, en molts casos, un estadi transitori inevitable, inclús per a grups obrers progressistes. Els marxistes han de ser capaços de trobar l'accés a semblants tendències i així, per mitjà de l'exemple i la propaganda, accelerar el seu passatge vers la senda revolucionària. Per a això és premissa indispensable la crítica implacable a la direcció centrista, la denúncia dels intents de crear una Internacional Segona i Mitja, i explicar incansablement que les tasques revolucionàries de la nostra època condemnen per endavant al fracàs estrepitos tota unificació híbrida i amorfa.

En l'actualitat, els centristes propaguen amb insistència la consigna d'"unitat" de totes les organitzacions obreres, prescindint dels seus programes i tàctiques; els reformistes, més previsors i justament temorosos de quedar al marge, també l'exploten. Els centristes solen substituir la idea de la nova internacional per la fusió de les dues ja existents. En realitat la unitat amb els reformistes i social-patriotes, tant socialdemòcrates com stalinistes, significa en última instància unitat amb la burgesia nacional i, per consegüent, l'escissió inevitable del proletariat, tant a nivell nacional com internacional, sobretot en el cas de guerra. L'autèntica unitat de la internacional, i de les seues seccions nacionals no es pot garantir si no és sobre *bases marxistes revolucionàries*, i aquestes al seu torn només poden ser creades per mitjà de la ruptura amb els social-patriotes. Callar respecte de les premisses i garanties principistes per a la unitat proletària és unir-se al cor dels que sembren il·lusions, enganyen els obrers i preparen noves catàstrofes.

Per tal de caracteritzar la posició humiliant i impotent de les velles internacionals basta recordar que el president d'una és ara l'humil ministre del seu rei, mentre el vertader amo de l'altra utilitza l'organització proletària mundial com a moneda per a les seues transaccions diplomàtiques. Siguen com siguen les maniobres d'unificació que realitzen aquestes dues burocràcies igualment de corrompudes, no han de ser elles que segellaran la unitat del proletariat, ni els ha de correspondre a elles assenyalar la sortida. Els esforços dels centristes per a conciliar l'inconciliable i salvar, recollint els pedaços, allò que està condemnat a la destrucció, estan predestinats al fracàs. La nova època requereix una nova internacional. La primera premissa per a obtenir l'èxit en aquest camí és la forta consolidació nacional i internacional dels autèntics revolucionaris proletaris, els deixebles de Marx i Lenin, sobre la base d'un programa comú i sota una bandera comuna.

Qualsevol intent de prescriure un curs idèntic per a tots els països resultaria fatal. D'acord amb la situació nacional, amb el grau de descomposició de les

velles organitzacions de la classe obrera i, finalment, amb l'estat de les seues pròpies forces en el moment donat, els marxistes (socialistes revolucionaris, internacionalistes bolxevics leninistes) poden constituir-se en organització independent, o bé en fracció d'algun dels vells partits o sindicats. És clar que, siga quina siga l'època o el lloc, aquest treball fraccional és només una etapa en la construcció dels nous partits de la Quarta Internacional, partits que poden sorgir ja del reagrupament dels elements revolucionaris de les velles organitzacions ja de les organitzacions independents. Però, qualsevol siga el terreny i els mètodes de funcionament, han de parlar en nom de principis sense taxa i de consignes revolucionàries clares. No juguen a l'amagatall amb la classe obrera; no oculten els seus fins; no substitueixen la lluita principista per la diplomàcia i les maniobres. *En tot moment, i siguen quines siguen les circumstàncies, els marxistes diuen obertament la veritat.*

El perill de guerra, qüestió de vida o mort per a les masses populars, és la prova suprema per a tot grup i tendència de la classe obrera. “La lluita per la pau”, “la lluita contra la guerra”, “la guerra a la guerra” i altres consignes semblants són frases buides i fraudulentas si no van acompanyades per la propaganda i l'aplicació de mètodes de lluita revolucionaris. L'única manera de posar fi a la guerra és derrocant la burgesia. L'única manera de derrocar la burgesia és mitjançant una revolució.

Enfront de la mentida reaccionària de la “defensa nacional” cal aixecar la consigna de la destrucció revolucionària de l'estat nacional. Al manicomi en què s'ha convertit l'Europa capitalista és necessari contraposar el programa dels *Estats Units Socialistes d'Europa*, com a pas cap als Estats Units del Món.

Els marxistes repudien implacablement les consignes pacifistes de “desarmament”, “arbitratge” i “amistat entre els pobles” (o siga, entre els governs capitalistes), que són l'opi de les masses populars. Les aliances de les organitzacions obreres amb els pacifistes petitburgesos (el Comitè Amsterdam-Pleyel i d'altres empreses semblants) li presten el millor dels serveis a l'imperialisme en desviar l'atenció de la classe obrera de la realitat i les seues serioses lluites, i enganyar-la amb ostentacions impotents.

La lluita contra la guerra i l'imperialisme no pot ser tasca de cap “comitè” especial. Lluitar contra la guerra significa preparar la revolució, i aqueixa és la tasca dels partits obrers i de la internacional. Els marxistes li plantegen aquesta gran tasca a l'avantguarda proletària sense cap classe d'adorns. A l'exasperant consigna de “desarmament” contraposen la consigna de *guanyar l'exèrcit i armar els obrers*. Aquesta és, precisament, una de les demarcacions més importants que separen el marxisme del centrisme. Qui no s'atrevisca a mencionar les tasques revolucionàries a viva veu, mai tindrà el coratge de realitzar-les.

Durant l'any i mig que ha transcorregut des de la publicació del primer programa de la Quarta Internacional, la lluita pels seus principis i idees no s'ha detingut un sol instant. Les seccions i grups nacionals revolucionaris s'han acrescut: alguns han ampliat la seua base i influència, altres han assolit major cohesió i homogeneïtat. Organitzacions d'un mateix país (Estats Units, Holanda) s'han unificat; s'han elaborat una sèrie de documents programàtics i tàctics. Aquest treball prosseguirà indubtablement sota millors condicions si se'l correlaciona i unifica a escala mundial sota la bandera de la Quarta Internacional. El perill de guerra imminent no permet demorar aquesta tasca ni un sol dia.

Els nous partits i la nova Internacional han de construir-se sobre bases noves: aquesta és la clau que permetrà realitzar totes les altres tasques. El ritme de la nova construcció revolucionària i el moment de la seua consumació depenen evidentment del rumb general de la lluita de classes, de les futures victòries i derrotes del proletariat. Els marxistes, però, no són fatalistes. No descarreguen sobre el "procés històric" les tasques que el mateix procés històric els planteja. La iniciativa d'una minoria conscient, un programa científic, agitació audaç i incessant en nom d'objectius clarament formulats, crítica implacable a totes les ambigüitats: aqueixos són alguns dels factors més importants per a la victòria del proletariat. Hom no pot concebre la revolució socialista sense un partit cohesionat i amb tremp d'acer.

Les circumstàncies són difícils; els obstacles, grans; les tasques, colossals; però no hi ha el menor motiu per a caure en el pessimisme ni per a descoratjar-se. Malgrat totes les derrotes del proletariat, l'enemic de classe roman en una situació desesperada.

El capitalisme està condemnat a mort. La salvació de la humanitat resideix únicament en la revolució socialista.

La mateixa seqüència de les internacionals posseeix la seua pròpia lògica interna, que coincideix amb l'ascens històric del proletariat. La Primera Internacional elaborà el programa científic de la revolució proletària, però fracassà en no tenir una base de masses. La Segona Internacional tragué de les ombres, educà i mobilitzà milions d'obriers però, en l'hora decisiva, fou traïda per la burocràcia parlamentària i sindical corrompuda pel capitalisme en ascens. La Tercera Internacional donà el primer exemple de revolució proletària triomfant, però fou aixafada entre les rodes de molí de la burocràcia de l'estat soviètic aïllat i de la burocràcia reformista d'Occident. Avui, en el marc de l'enfonsament definitiu del capitalisme, la Quarta Internacional, basada sobre les seues antecessores, enriquida per l'experiència de les seues victòries i derrotes, mobilitzarà els treballadors d'Occident i Orient per a l'assalt victoriós a les fortaleses del capital mundial.

Proletaris de tots els països, uniu-vos!

Adjuntem a aquest document *La declaració dels quatre* sobre la Quarta Internacional. Ni una sola línia d'aquest manifest està perimida. La present és un reafirmament de *La declaració dels quatre* a la llum de les experiències de l'últim any i mig.

Cridem a tots els partits, organitzacions, fraccions, tant dins dels vells partits com dins dels sindicats, a totes les associacions i grups obrers revolucionaris que compartisquen els principis fonamentals i la gran tasca que hem exposat (la preparació i construcció de la quarta Internacional) a afegir les seues signatures a aquesta *Lletra oberta*, i a fer-nos arribar tota proposta o crítica que estimen oportuna. Tot camarada que no haja estat lligat al nostre treball fins al moment, i es propose seriosament unir-se als nostres rengles, ha de posar-se en contacte amb nosaltres.

Les organitzacions fundadores, sotasignants de la *Lletra oberta* han resolt crear un *Comitè Provisional de Contactes* entre aquells partits i grups que compartisquen la posició de construir la Quarta Internacional. S'encarregarà al Comitè Provisional la publicació d'un butlletí d'informacions.

En el futur immediat el comitè garantirà l'elaboració regular i col·lectiva dels documents programàtics i tàctics fonamentals de la Quarta Internacional.

El problema de la preparació d'una conferència internacional serà resolt en funció de les respostes rebudes i en el curs general del treball de preparació.

¹ “Lletra oberta per la creació de la Quarta Internacional.”, *New Militant*, 3 d'agost de 1935. [L'edició francesa a les *Oeuvres*, tom 5 pàgines 346-359, tradueix des del *Bulleten Oppositzi*, nº 44, juliol de 1935; N. del T.]